

List izhaja vsak petek

in velja s poštnino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 sold., za četrt leta 80 sold.— Za ude nar. - polit. društva „GORICA“ je cena določena, kakor za druge naročnike. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. v tiskarni.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravištvu v nunskih ulicah v tiskarno Karol Mailing-ovo. Vse pošiljatve naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo. Oznanila se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natisne, 8 sold., če dvakrat, 12 sold., če trikrat, 15 soldov.

„K spravi.“

Pod tem naslovom prinaša „Slovenec“ na prvem mestu članek, kterega priobčimo od besede do besede. Glasi se:

„Sprava goriških Slovencev zbudila je pri vseh pravih narodnjakih iskreno željo, da bi se tudi pri nas napravila sprava med raznimi strankami slovenskimi. O potrebi in koristi sprave molčimo, kajti živo jo čuti vsakdo sam. A nekaj družega hočemo danes sprožiti.

Če hočemo, da bode sprava res imela kaj koristi za narod slovenski, ne smemo čakati, da bi se po zgledu Slovencev goriških Slovenci na Kranjskem, na Štirnem itd. spravliali zase. Sprava mora biti občna, kajti najglavnejše reči politike slovenske, zedinjenja vseh Slovencev v eno administrativno celoto, pri spravi ne smemo prezirati. Da bi se tedaj sprava vseh Slovencev izvršila ob enem, nasvetujemo, da naj se iz vseh slovenskih krajev kranjskih, štirskih, koroških, goriških, istrskih od tamošnjih Slovencev pooblaščenim veljavni možje zberejo k narodni konferenciji v Ljubljani ter natančno se dogovoré o načelih in o programu, po katerem naj se zastopniki slovenski v deželnih in državnem zboru ravnajo. Rodoljubi ljubljanski pa naj osnujejo poseben komité, ki bi imel vse za tako konferencijo potrebno vrediti ter skrbeti za to, da se reč kakor hitro mogoče izvrši. Kajti če nas volitve najdejo v tem stanu, v katerem smo sedaj, po-

tem je v veliki nevarnosti še to, kar so nam naši rodoljubi z velikim trudom in žrtvami dosedaj priborili!“

Ali bivamo še v Avstriji?

Tako vprašajo se med seboj pravi Avstrijanci, kojim bije srce za blagor Avstrije in slavne cesarske rodovine, ko gledajo in slišijo govore in početja merodajnih mož one stranke, ki zdaj v Avstriji gospodarijo. Ni nam treba povedati, koga mislimo. To naši bralci že davno vedo, da naši ustavoverci nimajo srca do Avstrije, da njih želje in nameni se strinjajo le v velikonemškem pruskem cesarstvu. Za to delajo in skrbijo že leta in leta, tako da se moramo, žalibog, uprašati, živimo li še v Avstriji. Odkar so pruski „šolmajstri“, po menenju naših ustavovercev, premagali leta 1866 avstrijsko armado na Ceskem, začeli so vladni in nevladni nemški krogi hvalisati in povzdigovati pruskonemško inteligencijo in veljavo na vso moč. Bismark in njegov „zmagonosni starec“ — Olle Viljelm“ sta jim postala uzor, da ne vidijo in ne slišijo ničesar več, kar po njih ne diši. O avstrijskem domoljubju ti krogi že davno ne govorijo več.

Tako vedejo se naši ustavoverci, skoraj brez izjeme, v državnem zboru, v deželnih zborih, pri raznih shodih in pogovorih. Tako pišejo dan za dnevom vladni in nevladni, ustavoverški nemški listi. Tako učijo njihovi novo-erni profesorji in učitelji na visokih učiliščih, na gimnazijih in realkah, in v ljudskih šolah. Ni jim zadosti, da se odrašenim ljudem vcepi velikonemško prusko mišljenje, ne, nasrkati se ga mo-

rajo že mali otroci v ljudskih in privatnih šolah. Zato so odpravili iz učnih knjižic vse, kar je še po Avstriji ali po njenem domoljubju dišalo, in nadomestili so to s hvalnimi spisi o pruskih kraljih, vojskovodjih in ministrih. Na čelu spisnih knjižic so stale pred podobe slavni avstrijskih vladarjev. Zdaj takih ne najdeš več. Mesto teh so vpeljali druge, kojih čelo kinčajo podobe „Olle Viljelma“, Bismarka, Moitke-ta, itd. — Clovek, ki o tem sliši in bere, prime se za čelo, da pomisli ali sanja ali budi ali se mu v glavi meša. In to se godi pod očmi ustavoverških nadzornikov, ki svojo plačo dobivajo iz avstrijske kase, pod višjim pokroviteljstvom avstrijskega ministra za uk — in bogočastje, ki je prisegel zvestobo in udanost avstrijskemu cesarju! —

Tako kakor v viših in nižih šolah, godi se po vseh krogih, in to že deset let. Vidi se, da se avstrijsko domoljubje preišljeno, sistematično spodkopuje. Sedanji vladni sistem je tudi začetek tega veleizdajalskega početja. Ustavoverški ministri so dali hote ali nehote k temu povod, ker zatirajo vse, kar je bilo nekdanj slavnoznan, mogočni Avstriji podlaga, podpirajo pa vse, kar zveste, ne-nemške avstrijske narode draži. Avstrija je preprežena z gosto mrežo pruskih agentov, kojih je vlada deloma sama poklicala ali koji so po vladni neskrbnosti ali pristranosti vsedli se na upljudno mesto in v mastno službo. Kar je sedanji vladni sistem zasejal, začelo je zoriti.

Skandalozno početje v Gradecu proti Bourbonškemu vojvodu Alfonzu je sad vladnega sistema. — V Ried-u na Salcburškem so nedavno pri javnem shodu postavili veliko, nemško državno zastavo na najvišji mesto, malo avstri-

LISTEK.

VILENICA.

[Pis. Rafael Skalovič]

(Konec.)

Isto bi se skoro moglo reči o naših razmerah po Sloveniji: Pusto povsod, gluho povsod, kakor v lokovski jami. Zato je nek vnet Slovenec uže l. 1844. zapisal pomenljive besede:

„O narave ponos čudoviti!

Stavljen v slovensko zemljico

Pa v tvoji knjigi ni dobiti

Po domače pisanog' imena:

Ogledaje se, čudečega

Teb, zakaj nek sram obgré Slovena

Ki mu svojski pisati ne da?“

14/7. 1844.

Drenarov.

V. J.

Tako istinite besede i zasluženo karanje, pa nij dosta izdalo, kajti od onega leta do sedaj se nahaja še edini napis v prosti slovenščini:

„Na tanko pregledal sem čudne reči,

Katere kap'c vode po kajti nar'di. (1850.“ K.)

Potlej zastonj iščeš med italijanščino, nemščino, angleščino kak cvetek slovanski, ni ga: — „wszedzie pusto“.

Najbolj se Nemci šopirijo tudi v Vileničini knjigi, tako je nek predrzneš zapisal:

„Der Gott, der Eichen wachsen liess,

Wollte keine Knechte,

Drum gab er ihnen Speer und Spiess

Zu wahren ihre Rechte“.

Den Deutschen zur Beachtung.

(1851)

N. N. aus Prag.

Mnogo, menda večina napisov je, ki proslavljajo i občudujejo naturo, pa nobeden ne omenja stvarnika nature. Tako je uže l. 1823. graški prof. Schneller citiral Göthe-jev izrek:

„Natur du ewig verschlingendes, wiederkäuendes Ungeheuer“.

Drug italijanski od l. 1829. je bolj resničen:

„Oh quanti beni all' uomo arte procura,

Ma più dolci son quei ch' offre natura“.

Po novejših prostomiselskih nazorih sta človeški duh i priroda največi božanstvi, zato toliki drenj za naravoslovske vede. Tak duh se kaže v nekem sicer lepem napisu lanskega leta:

„Des Menschen Geist ist riesengross
Er folgt dem Adler in das Reich der Lüfte,
Er bohrt sich in der Erde dunkle Gräfte,
Er fliegt auf Dampfesflügeln durch die Fluren,
Verfolgt auf schwankendem Schiff des Fischleins
Spuren,

Er senkt sich tief hinab zum Meeresgrund,
Und zieht, was nie die Sonne sah ans Licht;
Und dennoch ward ihm nicht die Lehre kund:
Was die Natur gebaut, erreichst du nicht.“

(N. Marine-Eleve aus B. in Böhmen.)

Še nek drugi je uporabil za svoje čirečare pol strani knjige, ter je napisal svojo modrost v enem izreku:

„Nur eine Weisheit führt zum Ziele

Doch ihrer Sprüche giebt es viele“.

V taki vpisovalni knjigi se more studirati napredek človeške omike — ki je zapustil sled v vsakovrstnih izrekih. Da! občudujmo prirodo i njene krasote, pa ne pozabimo na izvir vse lepote na neizmerno večega i mogočnejega stvarnika. Vse stvari so k njegovi časti, i ako z neumrjočim duhom obdarjeni clovek tega ne pripoznava, bo kamenje njega proslavljalo po bese-

jansko pa spodej pod njo. To je sicer vladne kroge hudo zbadlo, pa to je le en izgled izmed tisučerih, ki so se v nekih letih pripelili v Avstriji, h kojim je vlada molčala. Te dni so imeli naravoslovci v Gradecu svoj shod. Privlekli so se iz vseh krajev, posebno iz Nemčije. Ti gospodje so sanjarili lo o nemški, pruski intelligenciji in vedi; avstrijski, ki jedo iz avstrij. državne sklede, so jih pri tem hrabro podpirali, celo prekosili. Zdaj so slovesno odprli (4. okt.) novo vseučilišče v Černovicu (v Bukovini), ki ima biti vsled pojasnile vladnih organov novo ognjišče, iz katerega bo se širila nemška kultura po vshodnih avstrij. pokrajinah. To vladno pojasnilo je bilo, po domače rečeno, le mali crk; pa gg. professorji so ga koj razumeli. V slovesnih govorih nisi drugega slišal, kakor hvalo in slavo nemškega duha, nemške učenosti, itd. Kako tudi ne? ker učeni gospodje so večinoma poklicani iz „rajha“, da bodo utrdili v daljnem vshodu avstrijsko (?) domoljublje med Rusini. Drugi oddelek zastopajo pa krščeni in nekrščeni židi. — Bomo li potem se čudili, da gre v Avstriji vse rakovo pot, da le Prusi v Avstriji zvonec nosijo?! Nikakor ne; čuditi se je le temu, da Avstrija še obstoji pri takih okoliščinah.

Vladnim krogom se sicer že dalj časa kadi, skrbečim, kako bodo se izgovorili pred svetlim vladarjem, kojemu so zvestobo prisegli in koji jim je neki resno naznanil, naj bolje skrbijo, da se avstrij. domoljubje goji. Zato bolj strogo postopajo, da se ne kaže simpatija do Velike Nemčije tako očitno. Bodo pa vladni krogi temu kos, da užugajo duhove, katere so poklicali? Bojimo se, da je prepozno.

DOPISI.

Iz Gorice, 4. oktobra. — (Čitalnična beseda na korist v Avstrijo pribežlim vdovam in sirotam.) Po zadnjič omenjenem in objavljenem programu vršila se je „beseda“ prav dobro. „Balkan, tužni velikan“, v našem listu priobčeno pesem vglasbil je g. A. Leban. Po zapopadku pesmi je napev malo tužen, ima pa prav lep motiv, pesem, skladatelj in pevovodja so zaslužili, da bi se bila ponavljala. Le zadnja pesem „v boj“ je vzbudila mnogo ploska in pohvale in se je morala ponoviti. Glede pesem se mi dozdeva, da bi bilo

dah Kristovih: „Povem vam, da če ti umolknejo (učenci), vpilo bo kamenje (Luk. 19. 40.)“

Za slovó moramo še omeniti kako komično so neki obiskovalci pozdravili Vilenico preden so odšli. L. 1830: „Ti saluto bellissima grotta, — adesso vado per l'America“. (Z Bogom Vilenica — grem v Ameriko!) Tega mi ne storimo, raje ostanemo doma ter se poslovimo po navadi še sedaj živečega trgovca tržaškega, ki je o svojem prihodu iz Bavarskega l. 1852. obiskal Vilenico ter napisal za spomin:

„Leb wohl du liebes Cognaler Loch —
Ich besuch' dich noch!“

Z Bogom lepa Vilen'ca,
V sredi kamnja kraškega!
O sijaj sijaj solnčice —
Na Slovensko srčice!

Na Krasu dne 19. vinotoka 1874.

Skalovič.

bolje, več različnih kompozicij v program vzeti, ta pot so bile vse preveč „otožne“, kakor se je nekdo izrazil. Drugače je bila šola dobra in izpeljava hvale vredna.

Igra na glasoviru se je izvrstno sponesla, občinstvo je svojo zadovoljnost z gromovitim ploskom dalo na znanje in gospici Pistotnik-ovi račestitamo zaradi njene spretnosti. Deklamacija po zadnji pesmi „Slava Slavjanom“ zasluži javno pohvalo, gospica deklamatorka ima talent.

Glediščina igra „Vskok“ je sploh dopadla in igralci so se dobro obnašali, pa tudi „šepetalec“ je svojo dolžnost storil. Občinstva se je precej vdeležilo, akoravno je bilo še prostora dovolj. Da ni bila dvorana še bolj polna, je vzrok deloma tudi italijansko gledišče, ki je ravno ta večer se odprlo. Z dohodki je bil pa odbor gotovo zadovoljen, kajti lepa svota čez sto goldinarjev je došla. Da se je toliko nabralo, gre posebna hvala nekterim gospodom, ki so večji zneske darovati blagovolili. Gotovo vstrežem velikodušnim darovateljem, ako njihovih imen ne objavim, ker darovali so gotovo le s tem namenom, da pritečejo revežem na pomoč. „Več od njih sem videl, pa nenazočih“.

Iz Gorice, 6. okt. — a+b. — „Razstava učnih pomočkov“*) že davno napovedana bo prihodnji teden t. j. 12. oktobra v prvo odprta. Tako beremo v raznih časnikih.

Ali mnogim, ki se se šolskimi rečmi ne pečajo, pa tudi šolskim ljudem iz starše dobe je razstava učil neznana stvar. Jaz kar naravnost povem, da nisem tudi še nobene razstave videl, ali prav zato me je mikalo o tacih razstavah kaj brati; in tako si menda še precej pravo mislim, ko slišim besedo „razstava učnih pomočkov.“ Kaj je razstava — to vsak ve; saj smo toliko čitali o Dunajski svetovni razstavi l. 1873. „Učni pomočki“ pa ali „učila“ so znabiti neizvedencem — španske vasi. Ljudje, ki so pred 20—30 leti in še prej v šolo hodili, niso poznali drugih pomočkov za učenje, ko „tablo“ (in, če hočemo, še kredo in gobo!). Pač tudi mogočna „šiba“ je bila eden glavnih učnih pripomočkov. Ti so bili lastnina dotične šole oziroma učiteljeva. V začetnici so imeli na steni tudi „abc“. Učenec sam je imel navadno jako pomanjkljive učne knjige, kako malo pisno tablico in „teke“ za lepopisje ali „diktando“, in v viših razredih za naloge v raznih jezikih. Zemljevide ali (in to je bilo že gospojsko) atlante je moral učenec sam imeti. Lejte to so bili učni pomočki „stare šole“ niže in srednje! Vse drugače je zdaj.

Vsaka šolska soba ima razobešenih po stenah ali kjer si bodi postavljenih vsake sorte reči namenjenih v to, da se z njimi uk pojasnuje in pospešuje. Sosebno v ljudski šoli je vse polno pomočkov za kazalni poduk (Anschauungsunterricht), za računstvo in sploh za vsako potrebo. Potreb pa je dan današnji mnogo, n. pr. razlagajo se vse razmere vsakdanjega življenja, razna dela, razne obrtnije itd. Za vse to imajo podobe, stroje, orodja, priprave; imajo dalje raznotere zbirke raznovrstnih pridelkov, izdelkov, prirodnin. Dalje za poduk v raznih znanstvih n. pr. v zgodovini imajo vpodobljene važne zgodbe, imajo vsakovrstne pregledne zgodovinskih dob. Za naravoslovje in kemijo vse dotične aparate po naj novejših iznajdbah narejene. Šolske bukve so

*) Razstava bo v šolskem poslopji, kjer sta vladnica in gimnazij. — Pis.

sedanji čas veliko popolnše in bolje sestavljene, ko nekda. Pa ne samo za učence pišejo šolske knjige temuč tudi posebne bukve učiteljem v obširniši poduk in napredovanje.

To je le kratek in površen pregled učnih pomečkov „nove šole“. Kaj je tedaj po tem takem „razstava učil?“ Razpostavljeni so vseh omenjenih vrst učni pomočki in sploh vse, kar se že zdaj po šolah rabi, ali kar se hoče, da bi se vpeljalo. Potem izkazi, kako otroci v raznih šolah po deželi pišejo, kako risajo; dalje vsake sorte ženska dela: šivarije, vezila (štikarije) i. d. r. Nakopičena je vsa šolska literatura t. j. vse mladini ali učiteljem za šolsko rabo potrebne ali koristne knjige. Nova reč so tudi „otroški vrti“ (Kindergarten). Tem treba (za otroke do 6. leta) mnogoterih podob in priprav za kazalni poduk. Te reči spadajo tudi v razstavo. — Take in enake reči, lepo urejene, bo obsegala naša Goriška razstava. Kolikor je moč izvedeti, obeta tukajšnja razstava veliko več, kakor se je izprva mislilo. Da bi pa tudi le za zelenega sadu prinesla! Za to je treba priti gledat razstavljenе reči. Ne le za učitelje je to važno, ampak za vse ljudi, tudi neizvedence. Saj dandanašnji smo vsi šolniki: učitelji in učenci, duhovščina, starši, otrok, občinski možje itd. Šola je občina z adeva. Pojdimo tedaj k razstavi!

Iz Brd. — (Trgatev, kolonstvo pa kmetova revščina.) — Trgatev po Brdih se je prav za prav ta teden začela. Letina je v obče dobra, le kjer je toča klestila, je reva vbog kolon in posestnik. Akoravno so Brda za vino izvrsten kraj po legi za dobro in sladko rebulo, ktere kup se letos suče od 13—14 gld. kvinč, vender bi huda revščina trla ljudi, ako bi si ne vedli s prodajanjem frišnega in posušenega sadja svojega stanja zboljšati. Brici in Brike gredó križem svet se svojo kupčijo; Kozance najdeš po Koroškem, Cerovce clo na Dunaju itd. Suhe in olupljene češpe, fige, breskve, hruške, prodajajo v Gorico in v Trst, od koder plavajo na ladijah v Odeso, Petrovgrad in druge kraje. Podložni severnega strijca, kterih samodržec se ravno zdaj o junaškem vstanku naše krščanske in slovanske braće proti kruti „Muji,“ — tako zovejo Srbo—Hrvati, Lene, pa krvoločne Turčine — neuganjeno čudno véde, jedó naše južno sadje, ktero znajo naši v drugem n. p. v narodni zavesti zaostali Brici izvrstno posušiti, in to jim navadno mnogo dobička prinese. Brez te kupčije bila bi reva za Brda, kterih prebivalci so se v teku 19. stoletja tako pomnožili, da jih je sedaj dvakrat toliko, kot za časa francoske vlade Napoleona I., ko je Goriško spadalo h tako imenovanim sedmerim ilirskim pokrajinam.

Da pa gre gmotno stanje po Brdih bolj rakovo pot, vidimo iz tega, ker clo bogate družine na boben gredó, — ravno te dni se je čulo, da gre neko lepo in veliko premoženje v kratkem na boben. Od kod to prihaja?

Mnogo vzrokov bi se dalo zastran naše revščine navesti; prvič smo preveč pravdarski, za vsako malenkost se radi prepiramo in pravdamo. Tako se je n. pr. to leto nekdo pravdal zastran zida, od katerega je nekaj kamnov na sosedovo zemljo padlo. Komisije in vsa pravda stane že blizo 80 gl. in zakaj to? Nò zato, ker grè za „ražon“, kakor Brici déjo. Drugič smo preveč zapravljivi, pogostne poti v Gorico in v razne vradnije mnogo stanejo, na mnogih

hišah poleg poti visi zapeljiva veja, ki žejne in lačne popotnike noter vabi, da se ložje na varčnost pozabi. Tretji vzrok naše revščine je kolonstvo, temu vzroku pa ni pomagati, razun s kako energično državno postavo, kakor je to bilo na Ruskem-Poljskem po punktu 1831. Tako smo Brici večidel materialni in duševni sužnji goriških in drugih baronov in posestnikov. In to je tudi vzrok, da smo v narodni zavesti ravno tu ob italjanski meji proti drugim Slovencem najbolj zaostali tako, da jih niti dohajati ne moremo. — So sicer nekteri posestniki, ki z nami vsmiljeno ravnajo, pa so tudi taki, katerim je milosrčnost popolnoma neznana čednost.

Tako so posestniki v nekej občini pred leti svojim kmetom ravno ob cvetju sadja vse sadno drevje, naj lepše hruške, črešnje, kostanje itd. posekati vkazali, in akoravno so kmetje na kolenih prosili, naj bi drevje, saj dokler sadje ne dozori po koncu pustili, je ostala milosrčnost néma. Nad durmi ene take grajščine stojé pomenljive besede: Injustis petitionibus surda clementia (t. j. krivičnih zahtev nevsli ši milosrčnost!)

Nekdaj so dajali koloni le kak dar za rejo sadnih dreves, zdaj zahteva posestnik velik del sadja, kterega mu mora včasih kmet še pred plačati, kakor je zrelo. Ako ima kmet 30 kvinčev vina, vzame gospod svoje dve tretinji, ona ostala tretjina bi imela biti kolonova, pa ta gre za drugo najemščino, za hišo, mejo itd., tako da se ubogi kolon pri vsem pridelku komaj enkrat „pošteno“ napiti zamore. Prav bi bilo, da bi nas kdo podučil, kako si imamo iz te sužnosti pomagati; in če to ni mogoče bilo bi pač boljše preseliti se v Slavonijo ali kako Kalifornijo, da bi saj naši otroci bili enkrat prosti te neprenesljive sužnosti. Zastonj nas je buditi k narodni zavednosti, ako se nam ne pomaga, da se materialno emancipiramo iz rok furlanskih baronov in drugih posestnikov.

Ogled.

Avstrija. Na Dunaji zborujete državnozborna in ogrska delegacija. Minister Andrassy, vprašan zastran avstrijske zunanje politike posebno glede vstaje na jugu, je v diplomatičnem odgovoru povedal, da Avstrija dela le za ohranjenje miru in da kolikor človeška slaba pamet sklepati sme in zamore, je mir za dalj časa gotov. Shiši se, da je vlada za pribegle iz Bosne in Hercegovine že izdala en milijon, minister tega sicer ni povedal, a obljubil je, da bo vlada pozneje zahtevala odobrenje v ta namen izdanih svot.

Državnozbornske delegacije finančni odsek pridno črta vse tiste zneske iz proračuna, ktere vojno ministerstvo zahteva, da državo posebno na mejah in ob morji proti zunanjim sovražnikom vtrdi. Tako ustavoverci niso dovolili zneska 170.000 gl., za trdnjavo Komorn, 240.000 gl., za napravo novih topov za Polo itd. Dalje zahteva vojno ministerstvo 8,500.000 gl. za napravo novih topov. To ste obe delegaciji dovolile. V Černovicu na Erdeljskem je bil 4. oktober dvojni praznik, recimo tudi trojni. Bil je god presvetlega cesarja, spomin stoletnega združenja dežele z Avstrijo, in otvorenje novega vseučilišča. Ustavoverci, ki so ta praznik na dnevni red zvezli, ne

morejo nikake slovesnosti osnovati in izpeljati, da ne kvasijo vom deutschen geiste, deutscher Wissenschaft itd. Ta pot jim bo menda god cesarjev vendar toliko treznosti zagotovil, da ne postane otvorenje vseučilišča in spomin na stoletno združenje z Avstrijo zopet preveč nemško. Pri otvorenju vseučilišča zastopane so dežele in vseučilišča avstrijska in drugih držav. Cesar je poslal lastnoročno pismo, ktero se je pri slovesnosti bralo in z navdušenostjo sprejelo.

Zunanje države. Iz Bukaresta poroča „Osten“ med drugim: Dobrikanje z Rusijo je na dnevnem redu. Ministerijalna in opozicijska stranka se skušate druga drugo prekositi. „Pressa“, vladni list, naravnost trdi, da je Rusija ona velevlast, ki je edina zmožna in pripravljena, kristjanskim narodom na vshodu podpore nakloniti... Rumuni niso ravno posebni prijatelji Rusije, način pa, kako one velevlasti, ki imajo naravni poklic ruski vpljiv manjšati, svojo misijo razumejo, tira krščanske narode na vshodu naravnost in sè silo v naročje Rusije... Ko bi bilo mogoče, da se na Dunaji odločijo za Rumunom in Slovanom prijazno politiko, napotila bi se v kratkem srečna rešitev vshodnega vprašanja.

Karlisti so premagali 28. sept. Alfonsove med mestoma Irun in San Sebastian popolnoma. To vest potrjujejo tudi vladna naznanila iz Madrida. Ravno tako se za gotovo poroča o zmagi pri Sesmi na Navareškem in da obleganje mesta San Sebastian se je na novo resno pričelo. „Gaceta“, vladni list v Madridu, objavlja dekret, ki zaukazuje priprave za prihodnje volitve. Čas volitev pa ni še odločen, morda ga Alfonsova vlada tudi ne doživi.

Iz jugoslovskega bojišča. Kakor se iz Raguze poroča, bila je 29. sept. pri Gabeli huda bitka med vstajniki in Turki. Ti so hoteli 400 konj svojim dopeljati. Vstajniki so jih napadli in zmagali, pa kmalo potem se prikaže druga turška četa in zmagovalne vstajnike za hrbtom popade. Prišli so iz Stoloca. Vodnika vstajnikom sta bila Petkovič in Pavlovič. Ravno o pravem času pa je prišel Ljubobratič Turkom za hrbet, ktere so deloma pobili, deloma na avstrijska tla potisnili, kjer so jim orožje pobrali.

„Pol. Cor.“ objavlja vest, da je tudi v Albaniji začela vstaja. — Iz Senja 1. okt. se poroča: Deset trgovcev, ki so proti Turkom pričali, da so br. Karaula vbili, odpeljali so zvezane v Travnik.

Obrovac 2. okt. Vstajniki so v bližnjem gojzdu zaplenili 6 voz živeža in 30 Turkov vjeli. „N. Fremdbl.“ poroča da so vstajniki po predrznem napadu Trebinje vzeli, ko je velik oddelek turške posadke odšel sprejet drugo krdelo, ki je imel živeža donesti. Vest ta se pa ni potrdi.

Domače stvari.

(Na dan godu presvetlega cesarja) so imeli ob 10. uri v stolni cerkvi prevzvišeni nadškof slovesno sv. mašo, zahvalno pesem in blagoslov

za cesarja in cesarsko rodbino. Vdeležili so se te cerkvene slovesnosti razni uradi, več gospode in ljudstva. Vojaška maša v ravno tisti namen je bila ob 8. uri v cerkvi sv. Ignacija.

(Prevzvišeni nadškof) bodo delili sakrament sv. birme sledeče dni: 18. in 19. v Korminu, 20. v Medeji, 23. in 24. v Ločniku, 25. v Biljani, 26. v Šmartnem, 27. v Kviškem.

(Naznanilo zastran razstave učnih pomočkov v Gorici 12. in naslednje dni okt. 1875.)

Iz Gorice se nam piše: Razstava učnih pomočkov, za ljudske in meščanske šole, ki se prične v Gorici v Werdenbergovi hiši, šolske ulice 12. okt. t. l. ob 10. uri dopoldne, prizadene gotovo znamenite stroške. Da se za te stroške kolikor toliko denarja nabere, kakor tudi za napravo posebnega zaloga v podporo ubogim dekletom, ki se pripravljajo za učiteljstvo, določile so šolske oblasti, da morajo vsi, ki pojdejo razstavo gledat, plačati vstopnino, in sicer

prvi dan	30 soldov
drugi dan	20 „
tretji in naslednje dni 10	„

Če kedo v omenjeni dobrotni namen kaj več podari, bode se njegovo ime priobčilo, ter naznanilo c. k. deželnemu šolsk. svetovalstvu in ravnateljstvu c. k. izobraževališča za učiteljice. Učitelji in učiteljice iz domače dežele smejo vsak čas brezplačno priti k razstavi; učitelji iz drugih dežel pa morajo izkazati, da so res učitelji, ako hočejo brezplačno razstavo ogledovati.

(Presojevalna komisija). Slišimo, da so v presojevalno komisijo za razstavo učnih pripomočkov imenovani med drugimi sledeči p. n. gg. Andrej Marušič, Peter Rajakovič, France Vodopivec, Ivan Trojanšek, J. Dominkuš Jos. Motz, dr. J. Abram, dr. Verzeznassi.

(Šolstvo.) Zarad razstave in družih okoliščin uk na učiteljskem izobraževališči in na obbeh vadnicah (dekliški in fantovski) v Gorici ne začne 16., ampak še-le 18., 19. in 20. oktobra se bodo vpisovali učenci in učenke teh šol.

(Imenovanje.) C. kr. ap. Velič. je z najvišim sklepom dne 2. oktobra imenovalo svetovalca primorske više sodnije dr. Karola viteza Porento za dvornega svetovalca.

(Duhovske spremembe.) — P. n. g. Peter Kobal je dobil dekanijsko faro Bovec in je bil 5. t. m. investiran. C. g. Jožef Mlekuš, kaplan v Tominu, gre za administratorja v Nemške rovti.

(Za pribegle hercegovinske vdove in sirote) darujejo: A. M—č v Gorici 5 gld. — J. Lukežič 2 gld. — Iz Podsabotina: Katarina Juretič 2 gld. — Drufuka Miha 1 gl. — Razni drugi 5 gld. J. B. v Kronb. 2 gl. — V Dornbergu so v ta namen nabrali 10 kvinčev vina.

(Umori in pobijanja.) — 3. t. m. okolo 5. ure popoldne je v jetnišnici v Gradiški nek zavoljo pobijan za ves čas življenja v ječo obsojen tolovaj uradnika P. z nožem zaklal. Ko na vpitje ranjenega pritečeta dva služabnika, je v ječi dobro opitan ubijavec enega teh dveh močno, drugega nekoliko ranil. Naposled je še sam sebe vsmrtil. — V Grgaru je uno nedeljo nek fant šel vasovat. Ko se domov vrača, pride za njim ljubosumen mladeneč in zadere mu nož od zadej. Ne ve se, ali sta imela prej kako sovražstvo, ali ne, brž ko ne je vzrok ljubosumnost.

Razne vesti.

— *Iz Dornberga* 6. t. m. se nam poroča žalosten dogodek — bratomor. Dva brata C., eden živi na domu oženjen, drugi v Trstu, živel sta dalj časa v jezi. Te dni pride brat iz Trsta in tirja od brata gospodarja, da naj mu izplača del premoženja, ki mu tiče. Zraven tega se je pa obnašal surovo proti bratu in ženi njegovi in večkrat tudi nameraval enega ali drugega vmoriti. Tudi z orožjem jima je grozil. Po noči od 4—5. pride nesrečna misel bratu gospodarju v glavo, naj rajši on svojega brata vbije, ker je tolikokrat v smrtni nevarnosti. To nesrečno misel je izvršil zjutraj med 7. in 8. uro, ko je brat iz Trsta še v postelji ležal. Tih gre v sobo, kjer je spal brat in mahne ga s hrastovim kolcem po glavi in obležal je v nezavednosti. Vmrl sicer še ni, pa težko, da ostane. Morivec ima ženo in dvoje otrok. Le pobijajte se, saj v Gradiški čakajo take gospode snažne sobe, vsak teden frišno perilo, vsakih 14 dni nove rjuhe, vsak teden 2 maselca vina, dobra hrana in če ni zadovoljen, lahko še v zaporu enega ali dva pokreše.

— *Iz Kanala* se nam piše 6. t. m.: V nedeljo smo imeli v Segalovi dvorani v prid pribeglim hercegovinskim sirotam, za ktere smo dobili 34 gl. in 84 sl., slovesni koncert. Program je obsegal 13 točk in se je s pomočjo k nam prišlih gospodov Le bana in Pelic ona prav dobro izvršil. Ljudstva se je mnogo vdeležilo. — V Desklah se je nek nor človek sam vstrelil. — Naši gostje so nas pred kratkem zapustili, želimo, da nas zopet k letu in še večkrat obišejo in dajo nižim in višim lep izgled pravega krščanskega življenja.

— *Knez Srbski Milan* se bo prihodnjo nedeljo poročil v Belgradu. Nevesta pride v saboto iz Odese v Belgrad. Med svati se imenujejo: Julija, vdova Mih. Obrenoviča, mati knezova in drugi bližnji sorodniki. Poroka in svatovščina bo glede žalostnega stanja sobratov vršila se na tihem brez posebne slavnosti.

Borsni kurzi na Dunaji 8. okt.

Enotni drž. dolg v papirju	70	15
„ „ „ v srebru	73	90
Drž. posojilo leta 1860	112	20
Akcije narodne banke	907	—
Kreditne akcije	214	50
London	111	80
Napoleon d' oro	8	92
Cekini	5	30
Adžjo srebra	102	—

Naznanilo.

Na c. k. viši realki v Gorici se sprejemajo učenci od 12.—15. tega meseca, vsak dan od 9.—12. in od 3.—5. ure v ravnateljevi pisarni.

Vsak novinec, to je, kdor še nij bil na realki, mora priti k vpisovanju s svojimi stariši ali z oskrbnikom in prinesiti s seboj pravilno i popolnem pisano „nationale“ (načrti se dobe pri šolskem slugi po kr.) i krstni ali rojstveni list; učenci pa, ki so uže obiskovali srednje šole, se sprejmo po zadnjem šolskem spričevalu, in ako so prestopili iz drugih šol, morajo po spri-

čevalu tudi dokazati, da so postavno odhod ondašnjemu ravnatelju naznanili.

K sprejemu v I. razred se ne terja nobeno šolsko spričevalo, temuč le starost desetih let, saj uže v prvem četrtletji tekočega šolskega leta. Zraven tega je zrelost za I. razred odvisna od sprejemnih skušenj, katere se koj iz začetka vrše.

Vsak učenec ima plačati 80 nov. za knjižnico; na novo prišli pa še 2 gl. sprejemnine.

Po doteklem gori navedenem obroku sprejemati dovoljuje le visoko šolsko nadzorništvo.

Dr. Egidij Schreiber
c. k. ravnatelj.

Oznanilo.

HRANILNICA,

zdržena s zastavljavnico
„MONTE DI PIETÀ“
v Gorici

prejema vsak dan, razun nedelj in praznikov, od 8. ure zjutraj do poldne kateri koli znesek denarja ne manjši od 1. gold. in plačuje obresti 5%. Posojuje se tudi denar na nepremakljivo blašo (hiše in zemljišča) in na obligacije po 6%. Ta posojila se potem lahko tudi poplačujejo v večkratnih obronih (ratah), primernih posojenemu kaqitalu.

Zastavljavnica (Mont)

izplačuje zneske v srebru na navatne zastave (perilo, prejo, oblačilo itd.), kakor tudi na zlatenino in srebernino. Ako izplačani znesek 10 gold. ne presega, plačuje se obresti 6%, od večih zneskov 8%.

Oznanilo.

Karol Mailing-ova tiskarna ima prav veliko število lepih podob (jeklorez) na prodaj. Te podobe se prav dobro rabiti dajo mesto mrtvaških listov (Partezettel). Spred je podoba pobožnega zapopadka s črnim okvirom, zadej pa se tiska v slovenskem, italijanskem, nemškem ali latinskem jeziku dotično mrtvaško naznanilo. Cene je prav nizka, skoraj na pol zastonj.

Oznanili.

Od strani podpisanega krajnega sveta se naznanja, da je učiteljska služba v Medani z letno plačo od 400 gl. in postavno odškodnino za stanovanje razpisana. Prosilci naj dotične prošnje do 15. oktobra t. l. tukajšnjemu krajnemu šolskemu svetu predložijo. Pristavi se ob enim, da je z učiteljsko službo rajništvo z letno nagrado od 130 gl. skenjeno.

Od krajnega šolskega sveta v Medani

dne 27. septembra 1875.

Pri Dunajski razstavi l. 1873 2 medaliji za napredek za 8 zvonov s skupno težo 300 centov, vlitih za votivno cerkev na Dunaji in razstavljenih.

Ces. kralj.

dvorna livarna za zvonove in metale

Ignacija Hilzerja & sinov

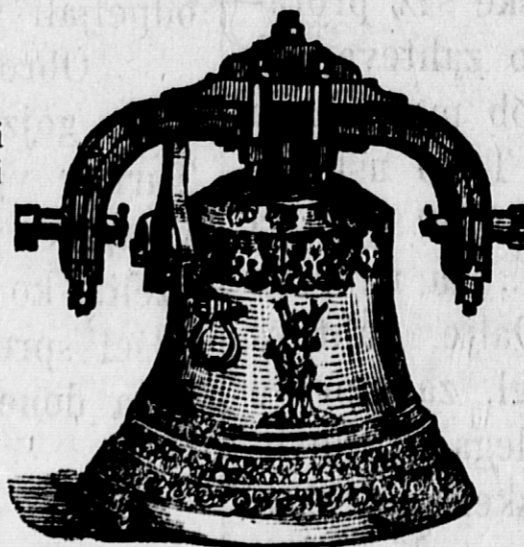
v Dunajskem Novem mestu

(Ignaz Hilzer & Sohn in Wiener-Neustadt.)

se priporoča za naročevanje

zvonov vsake teže in vsakega glasa

ter tudi za vsake Za prej odločeni glas ali čisto harmonični akord naročenega zvonovja (več zvonov) se daje poroštvo. Zvonovom se pridaja tudi vsa druga oprava, jarmi iz lesa ali železja po najboljši in najnovejši šegi narejeni, tako da se veliki in težki zvonovi prav lahko gonijo, ker teko po zobcih na novo iznajden način; tudi se lahko presučejo, ke dar koli treba, brez posebne naprave, tako da zvonovi dalje trpe in mnogo lepši pojé. Naročila se izgotovljajo natančno in po ceni. Zarad plače so vgodni pogoji.

izdelke iz vlitiga metala.

Tudi se zvonovi tako vredijo, da se pri zvonjenji vsi lepo vjemajo in kembli drug za drugim v lepem redu bajejo. Za tako vredenje je iznašla ta livarna novo sistemo, pa tudi vse zvonove v zvoniku en sam človek v kakih urah po zeló priprosti napravi brez vseh stroškov tako vrediti more, da zvonovi enako, hitreje ali bolj počasi tekó. Ta naprava se da posebno vgodno napraviti pri jarnih iz železa skovanih ki tekó. na ob oglih zobéh po lastni c. k. izključljivo priv. iznajdbi.

Kar ta liv. obstoji, 33 l., je vvila 2930 večih zvonov, ki so tehtali 12800 c.